

Ну що б, здавалося, **СЛОВА...**

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ

ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИЧНОЇ

КОМПЕТЕНЦІЇ (ІЛК)

С.В. Смоліна

кандидат педагогічних наук

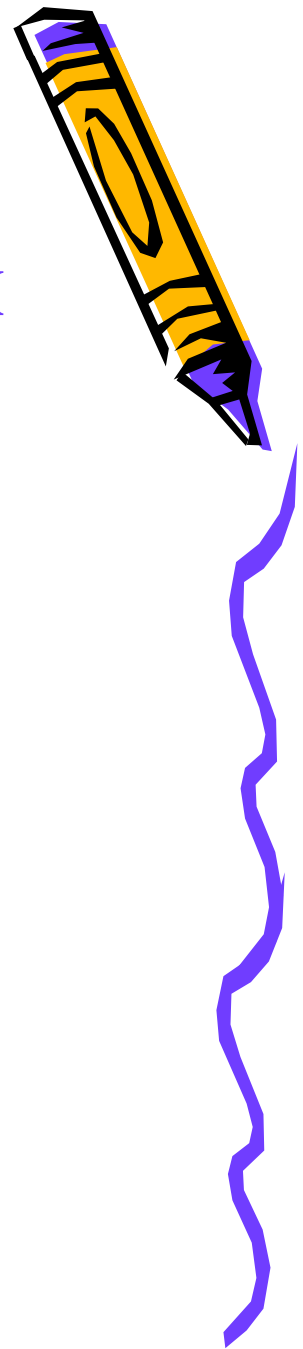

- Що було першим: яйце чи курка? – Чого навчати спочатку: лексики? граматики? звуків?
- Скільки слів потрібно знати?
- Що означає “знати слово”?
- Як формувати іншомовну лексичну компетенцію (ІЛК)?
- Як ІЛК пов'язана з іншими компетенціями?

**Щоб зрозуміти, як формування
ІЛК пов'язане
з формуванням інших
компетенцій,
дайте відповідь на запитання:**

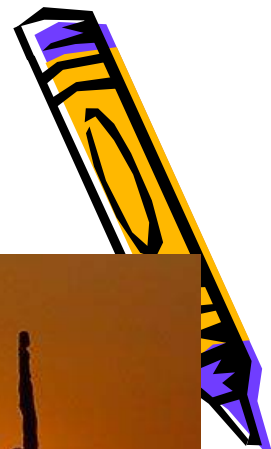

Що спільного між райдугою і формуванням іншомовної комунікативної компетенції (ІКК)?

Райдуга – це результат інтеграції ...

- Сонця
- Дощу
- Повітря

Формування ІКК – це результат інтеграції:

КУЛЬТУРА

Лексика

Граматика

фонетика

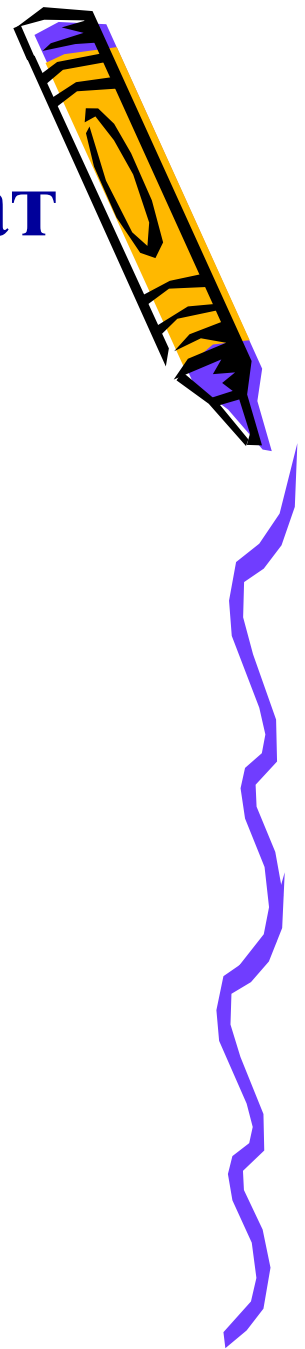
КУЛЬТУРА

Формування ІКК – це результат інтегрованого формування

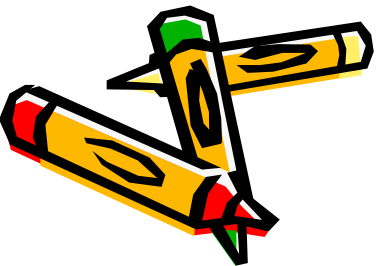
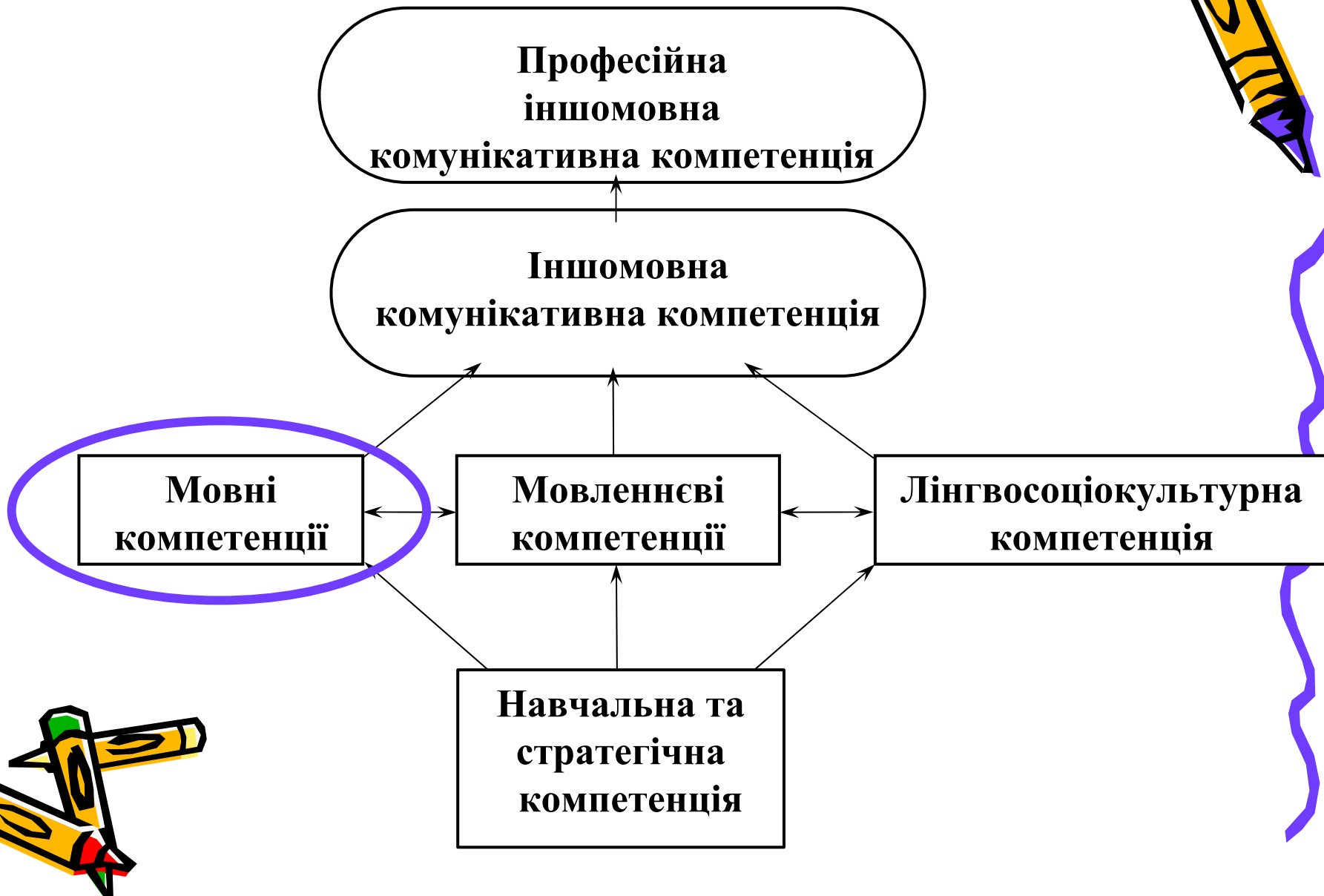
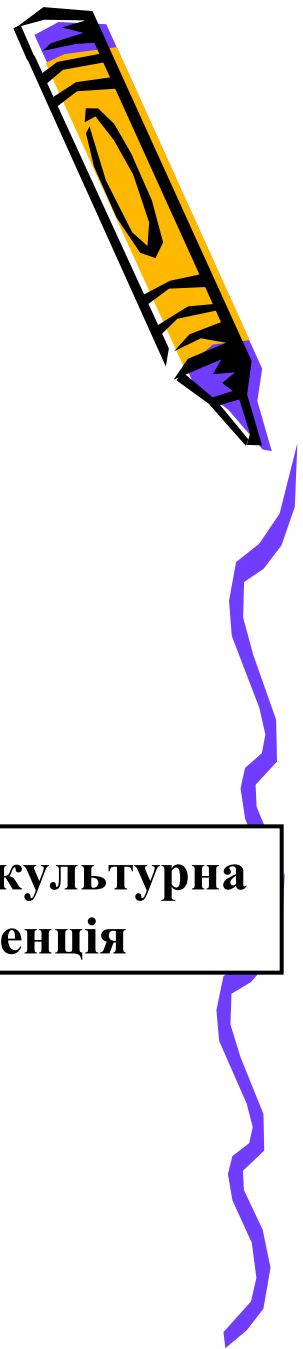
- Фонетичної К
- Лексичної К
- Граматичної К
- К в А
- К в Ч
- К в Г
- К в П

З одночасним формуванням СКК

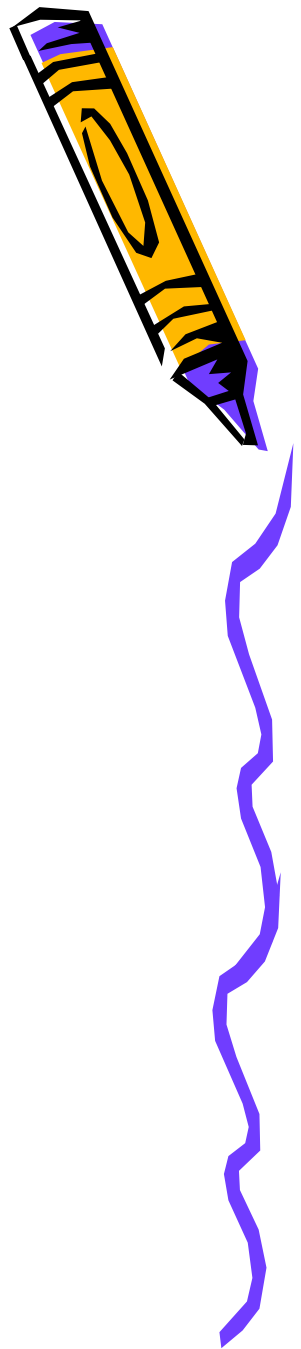

Компоненти іншомовної комунікативної компетенції

Мовні (лінгвістичні компетенції):

- Граматична
- **Лексична**
- Фонетична
- Орфографічна
- Орфоепічна

ПРОБЛЕМИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ

- Англійська мова нараховує близько мільйона слів — викладач — має бути взірцем — знати увесь мільйон?

Як відібрати ЛО, щоб забезпечити підготовку вчителя ІМ?

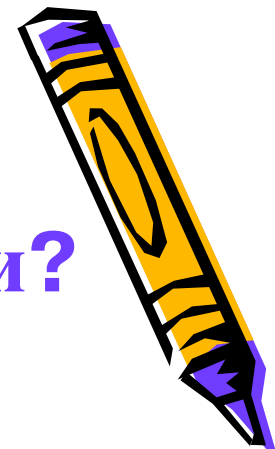
Як організувати ознайомлення і тренування з ЛО?

- Слова — пам'ять — забування

Як зробити так, щоб ЛО не забувалися?

Як вирішити названі вище проблеми?
Винаходити велосипед
чи звернутися до історії?

ЕВОЛЮЦІЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ
 (таблицю складено на основі праці О.О.Миролюбова
 «Історія вітчизняної методики навчання іноземних мов»)

ПЕРІОД	1860-1917	1917-1930	1930-1941
ПАРАМЕТРИ			
Відбір ЛО	Питання не піднімалося	Питання не піднімалося	Одиниця відбору. Кількість ЛО - ~ 15 слів / заняття
Спосіб семантизації	Перекладний	Перекладний	Перекладний
Спосіб засвоєння	Заучування	Заучування	Заучування. Активні ЛО- усні вправи; пасивні- текст і переклад
Наявність спеціальних лексичних вправ	—	Опрацювання у фразах (усні вправи)	Групування слів, перифраз, вправи з пропусками і запитання - відповіді

ЕВОЛЮЦІЯ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ
 (таблицю складено на основі праці О.О.Миролюбова
 «Історія вітчизняної методики навчання іноземних мов»)

ПЕРІОД	40-50-ті рр.	60-80-ті	90-ті - сучасність
ПАРАМЕТРИ			
Відбір ЛО	Принципи відбору. 1947 – словник-мінімум	Розробка проблеми – у працях В.А. Бухбіндера	Критерії відбору
Спосіб семантизації	Перекладний	Прямий / непрямий	Прямий / непрямий
Спосіб засвоєння	Закріплення лексики – у процесі МД	Закріплення лексики – у процесі МД	Закріплення лексики – у МД
Наявність спеціальних лексичних вправ	Групування слів, перифраз, вправи з пропусками, доповнення речень і запитання - відповіді	Вправи для Г (вибір чи заміна елементів) та А (розрізнення, ідентифікація)	Групи вправ для формування лексичних навичок кожного виду МД

ВИСНОВКИ З РЕЗУЛЬТАТІВ АНАЛІЗУ ДИНАМІКИ РОЗВИТКУ НАВЧАННЯ ЛЕКСИКИ

- Ще 50 років тому дійшли висновку, що необхідно відбирати активний словник (Г, П) і формувати активний, пасивний і потенційний словники (інтернаціоналізми, похідні та складені слова, нові значення відомих слів, здогадка з контексту в А або Ч).

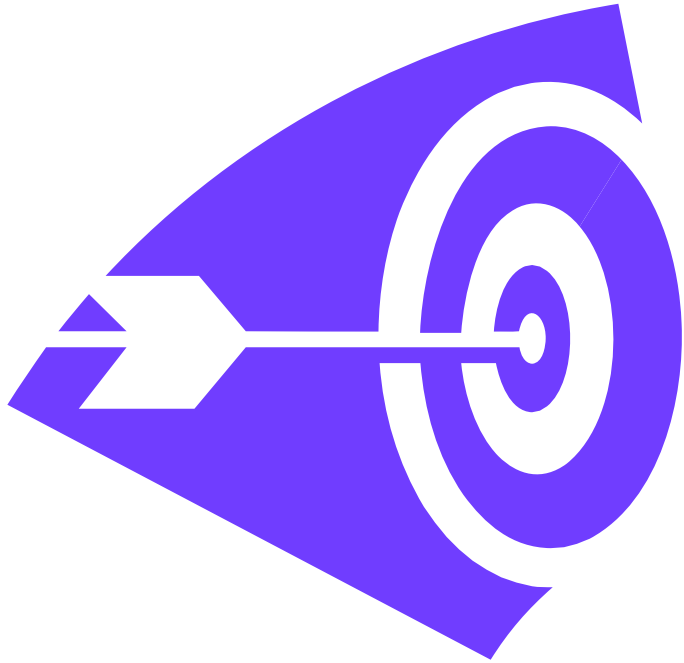
Для відбору ЛО – існують критерії: сполучуваності, семантичної цінності, стилістичної необмеженості, частотності, багатозначності, словотворчої здатності.

- Ще усередині минулого століття зазначалося, що переклад як спосіб семантизації ЛО не завжди є ефективним – значення не всіх ЛО можна пояснити шляхом перекладу.

Щоб обрати оптимальний спосіб семантизації, необхідно проаналізувати ЛО.

- Ще **100 !** років тому усвідомлювали, що просто заучувати ЛО немає сенсу – вони забуваються.

Щоб ЛО не забувалися, необхідно автоматизувати їх у вправах із залученням **УСІХ** видів МД.

**Які вимоги
до результату
формування ІЛК
висуваються сьогодні?**

Рівні володіння лексичним матеріалом у студентів мовних спеціальностей (за ЗЄР, 2003)

Рівень	Лексичний діапазон
C2	Може вільно користуватись дуже широким лексичним репертуаром, у тому числі ідіоматичними виразами та колоквіалізмами; виявляє розуміння конотативних рівнів значення. Завжди виправляє і правильно вживає лексику.
C1	Вільно володіє широким лексичним репертуаром, що дозволяє долати важкі місця шляхом перефразування; пошуки виразів або альтернативних стратегій ледь помітні; вільно вживає ідіоматичні вирази та колоквіалізми. Випадкові незначні похибки, але без серйозних лексичних помилок.
B2	Вільно володіє лексикою на найбільш загальні теми і теми, пов'язані зі сферою діяльності. Може варіювати формулювання, щоб уникнути частих повторів, проте лексичні помилки можуть спричинити невпевненість.
B1	Має достатній лексичний запас, щоб висловитись з деякими перефразуваннями на більшість тем, що зустрічаються у повсякденному житті.

CURRICULUM

YEAR OF STUDY	1	2	3	4
ITEMS				
Objectives	Demonstrate good control of a sufficient range of vocabulary on the topics studied	Develop an active grasp of the core vocabulary associated with the topics specified in the second year syllabus	Demonstrate an active grasp of an expanded vocabulary related to general topics of current interest as well as professional relevance	Use the target language to communicate with: - ... -A good command of a broad lexical repertoire, including idioms and colloquialisms -- ...
Vocabulary in oral and written communication	~1,500	~2,500	~3,500	~4,500

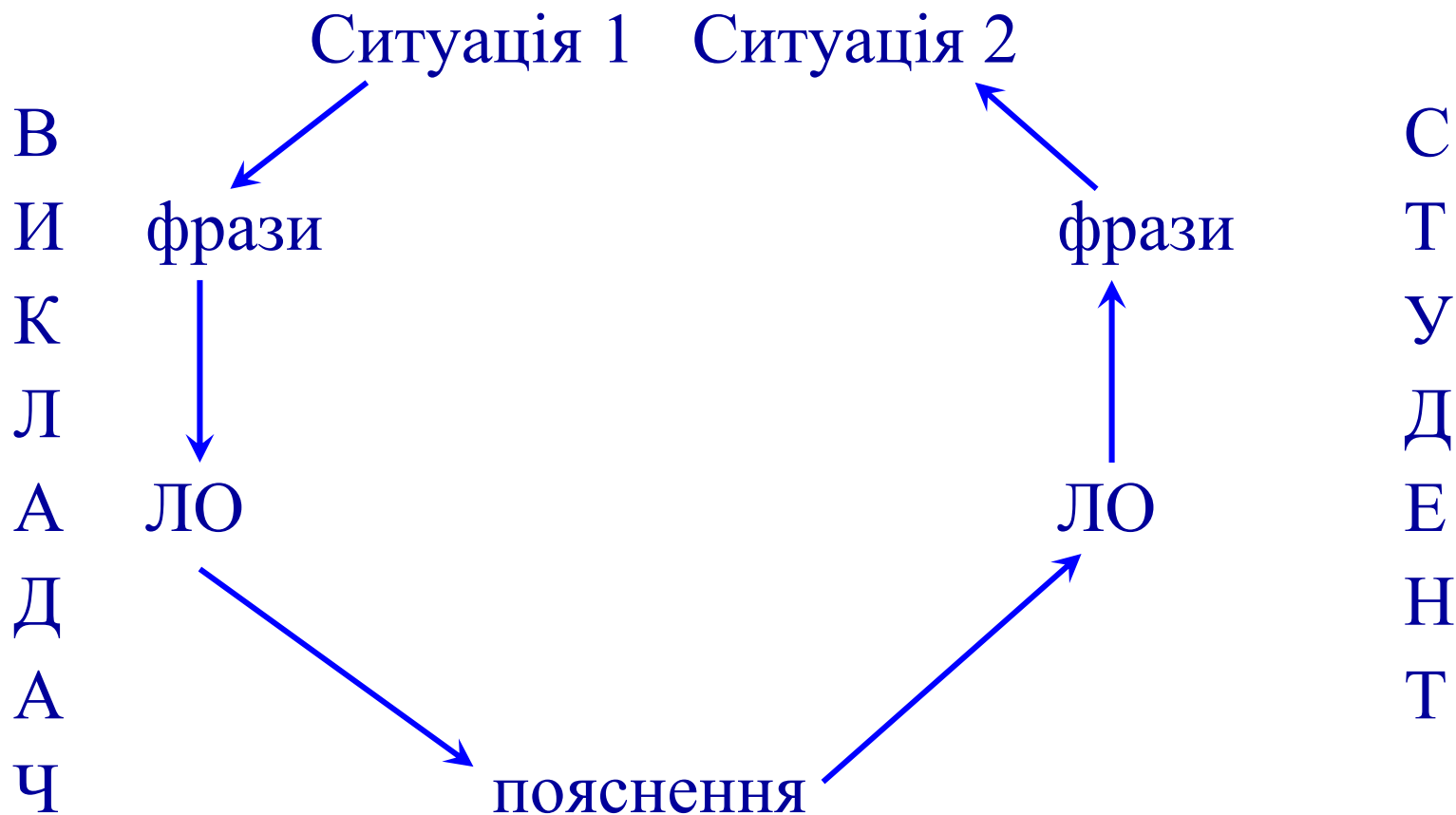
Які можливі шляхи існують для формування ІЛК?

Зіставний аналіз методичних підходів до навчання лексики (за П.К. Бабинською)

Етапи оволодіння ЛО	Методичні підходи			
	Інтуїтивний	Свідомо- зіставний	<u>Функціональний</u>	Інтенсивний
Семантизація	Встановлення безпосереднього зв'язку слово-значення, без опори на РМ	Розкриття значення і форми(переклад), а не особливостей застосування	Розкриття функції і значення через контекст, створення мотивації до використання ЛО	Багаторазове пред'явлення великого обсягу ЛО у полілозі; переклад і без перекладу
Автоматизація	Багаторазове відтворення, імітація умов оволодіння РМ	Зіставлення з РМ, переклад, мовні вправи, відповіді на запитання	Самостійний вибір та комбінування ЛО у процесі оформлення думки, засвоєння форми, значення і функції у єдності, умовно-мовленнєві вправи	Відтворення у контексті, імітація з використанням паралінгвістичних засобів, автоматизація в умовах керованого спілкування
Застосування	Активация ЛО в умовах, наближених до природного С.	Самостійність висловлювання обмежена навчальним завданням	Мовленнєві вправи	Розігрування етюдів, імпровізація у різних обставинах

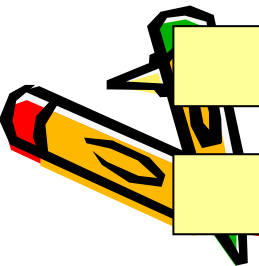
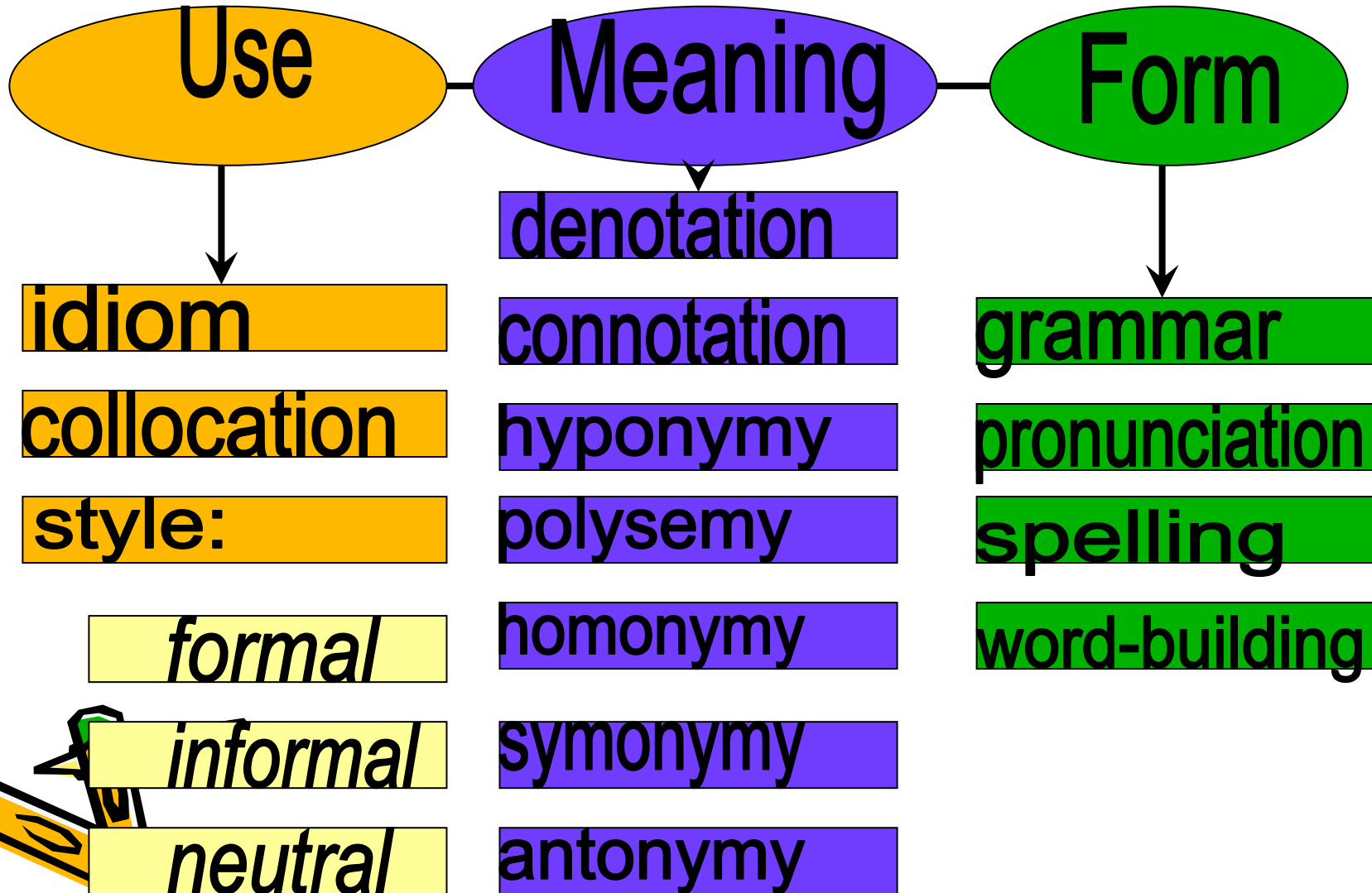
Схема формування Л навичок (в основі – схема Ю.І. Пассова):

Що означає знати слово?

Components of Knowing a Word

Слова у пам'яті є включеними у складну систему лексико-семантичних відношень:

- Парадигматичні
(вертикаль):

лексико-граматичні,
фонетичні
парадигми;

семантичні поля;

мікросистеми
синонімів, антонімів
тощо.

- Синтагматичні
(горизонталь):

поєднання слів у
словосполучення,
речення.

(Синтагматичні
асоціації, характерні для
молодших школярів)

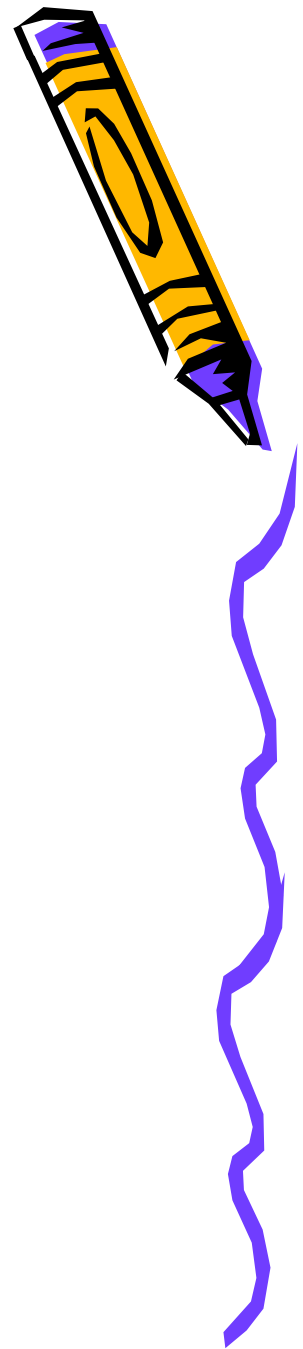
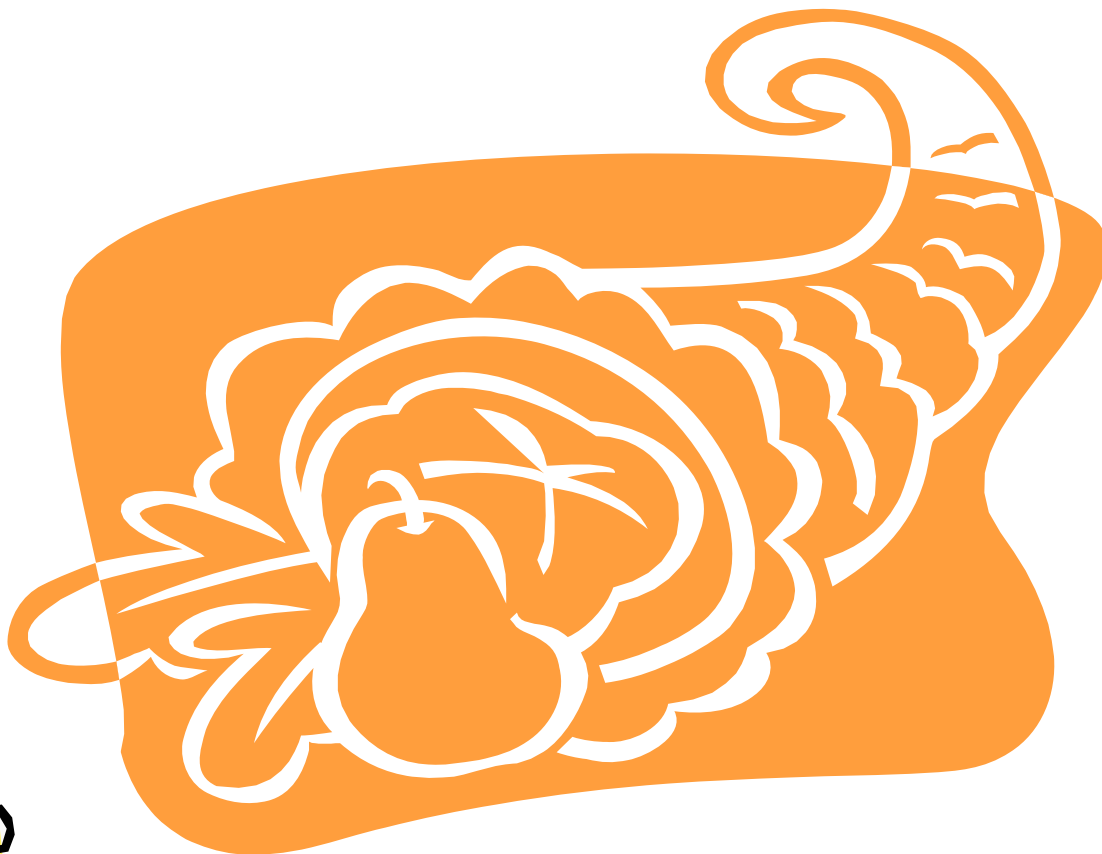

Фактори, що розширюють семантичне поле (за О.М. Солововою):

- Введення ЛО у різних контекстах.
- Створення різних зв'язків слова у різних контекстах (парадигматичні).
- Поєднання суміжних семантичних полів (Тема 1 – ЛО 1. Тема 2 – ЛО 1 + ЛО 2. Тема 3 – ЛО 1 + ЛО 2 + ЛО 3).
- Застосування мовленнєвої установки проблемного характеру.
- Забезпечення постійної актуалізації вивчених ЛО та їх максимальної ротації.

Що входить до поняття змісту формування ІЛК?

Лексичні навички – це здатність

- розпізнавати ЛО (рецептивні навички);
- миттєво викликати із довгочасної пам'яті еталон слова, у залежності від конкретного мовленнєвого завдання (тобто це засіб, а не мета навчання);
- включати його у мовленнєвий ланцюжок (тобто лексичні навички утворюють основу усіх мовленнєвих компетенцій).

Рецептивні лексичні навички

Формування *рецептивних* лексичних навичок передбачає оволодіння такими *операціями*:

- **розпізнати** лексичну одиницю (ЛО);
- **співвіднести** зі зразком, що зберігається у довгочасній пам'яті і зрозуміти ЛО;
- або **здогадатися про значення** на основі контексту і т.д.

Продуктивні лексичні навички

Формування *продуктивних* лексичних навичок передбачає оволодіння такими *операціями*:

- **викликати** ЛО із довгочасної пам'яті;
- **миттєво поєднувати** із попередньою і наступною ЛО відповідно до норм мови, ситуації спілкування і комунікативної задачі;

Формування навичок володіння активним лексичним мінімумом (АЛМ):

Ознайомлення з новими ЛО:

Семантизація ЛО

Перевірка розуміння значення ЛО

Фонетичне опрацювання

Демонстрація графічної форми

Запис ЛО

Автоматизація дій студентів з новими ЛО:

На рівні словоформи,

словосполучення,

фрази:

Імітація зразка мовлення (ЗМ)

Підстановка у ЗМ

Розширення ЗМ

Завершення ЗМ

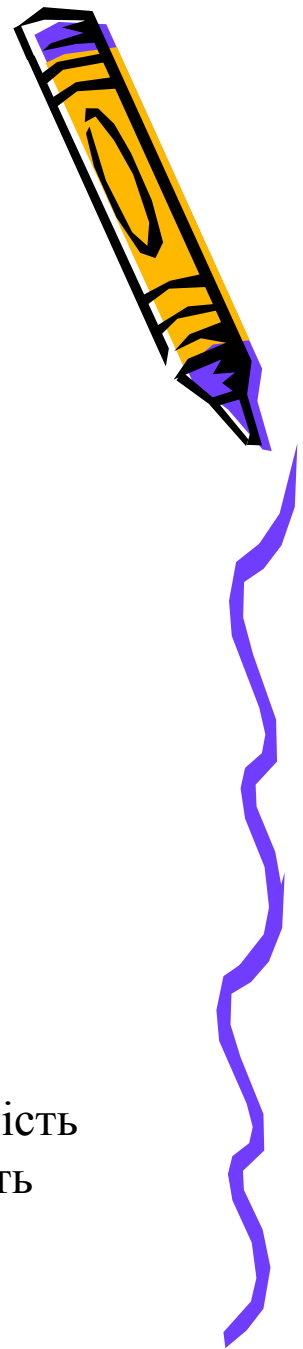
Відповіді на запитання

Самостійне вживання ЛО

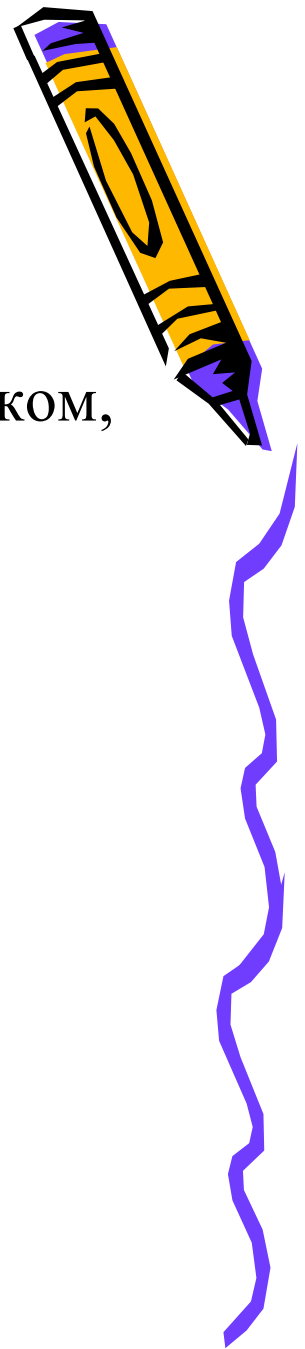
Об'єднання ЗМ у монологічну єдність

Об'єднання ЗМ у діалогічну єдність

На рівні ПФЄ:

Формування навичок володіння пасивним лексичним мінімумом (ПЛМ):

Ознайомлення з новими ЛО:

Семантизація ЛО (визначення значення за словником, здогадка за контекстом, аналіз словотворення)

Автоматизація дій студентів з новими ЛО

На рівні речення та мікротексту:

Заповнення пропусків у тексті

Вибір значення ЛО з кількох значень

Знаходження ЛО у тексті

Визначення значення ЛО

Підбір до ЛО відповідних еквівалентів у рідній мові

Ознайомлення з новими ЛО. Способи семантизації

Мовні

ОДНОМОВНІ

- контекст
- синоніми-антоніми
- словотворчі елементи
- логіко-понятійні зв'язки
- дефініції
- приклади
- парафрази
- тлумачення

ДВОМОВНІ

- переклад
- тлумачення
- дефініція
- інтернаціоналізми

Немовні

- предмети
- ілюстрації
- піктограми, цифри, дорожні знаки
- жести, міміка, пантоміма
- звукові наслідування

Змішані

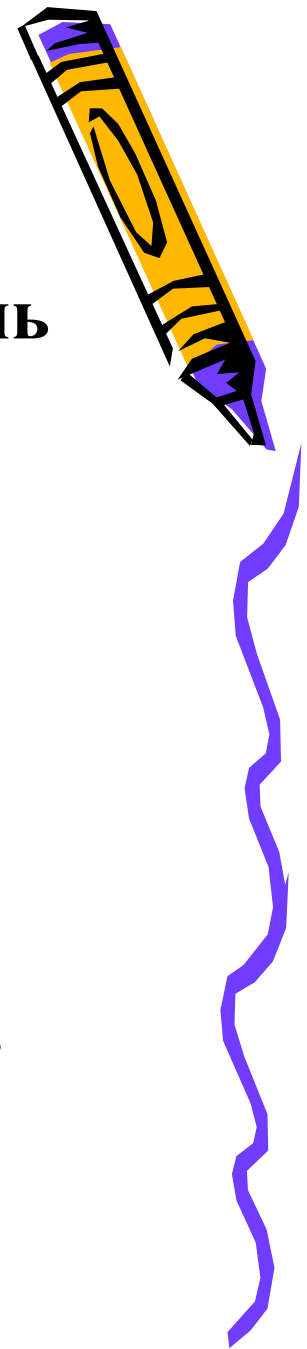

Автоматизація дій з новими ЛО

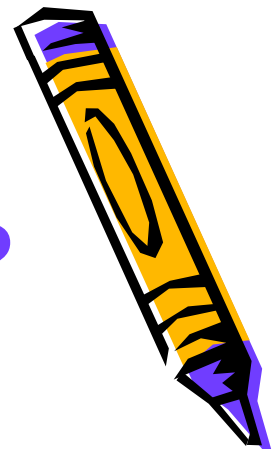
До автоматизації дій з ЛО потрібно підходити диференційовано, оскільки ступінь їх труднощів **різниться**.

Це можуть бути труднощі:

- 1) **форми** слова: звукової, графічної, структурної;
- 2) **значення** слова, коли об'єм значень у РМ та ІМ не співпадають;
- 3) вживання слова, його **сполучуваності** з іншими словами.

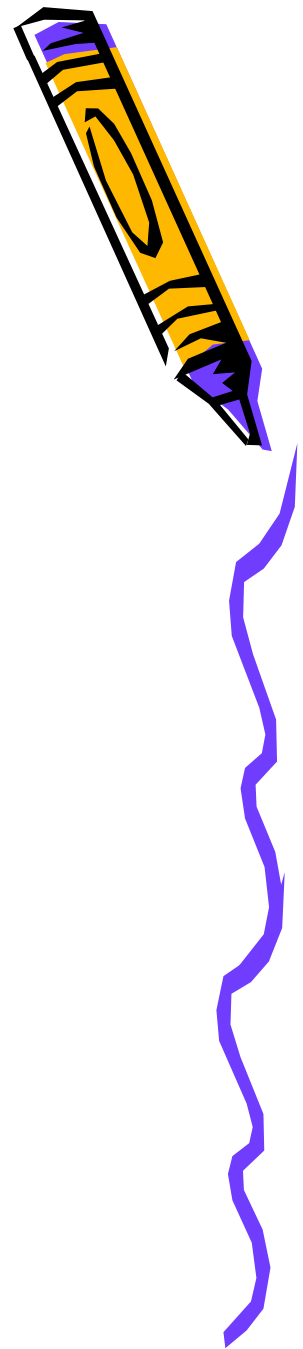
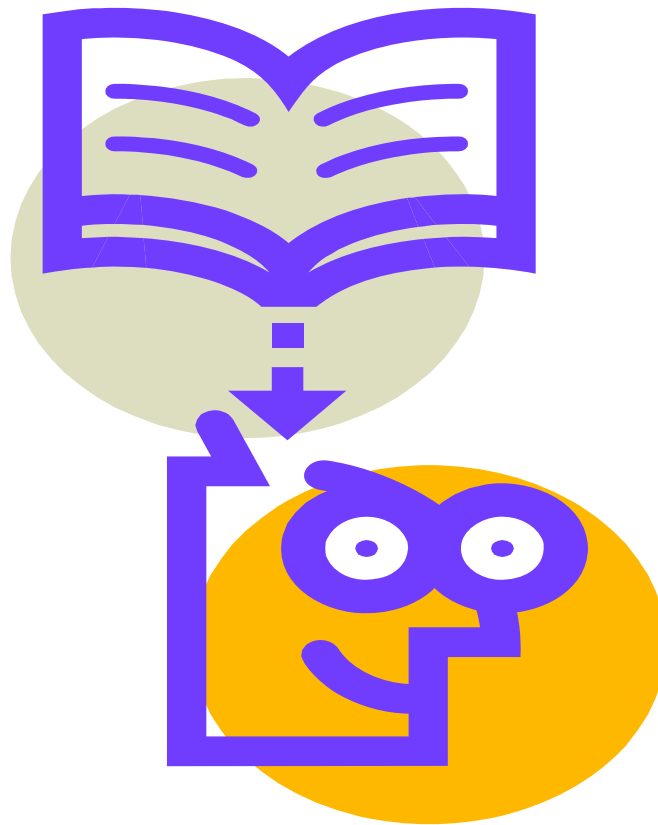
Яких знань ви набули з проблеми формування ІЛК?

- Про інтегроване формування ІЛК.
- Про місце ІЛК серед складників ІКК.
- Про еволюцію методики навчання лексики.
- Про сучасні вимоги до формування ІЛК.
- Про підходи до навчання лексики.
- Про зміст навчання лексики.
- Про етапи формування навичок володіння ІЛМ та зміст цих етапів.

Ваші запитання???

Дякую за увагу!

